

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De SS. martyrum, Diodori, Mariani, & aliorum innumerabilium inuentione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

DE INVENTIONE SANCTORVM DIODORI,
MARIANI, ET ALIORVM INNUMERABILIVM MAR-

*tyrum historia, grauitè & eruditè conscripta circa tempora Caroli Crassi,
vel Arnulphi Imperatoris. Habetur in vetustis
manuscriptis codicibus.*

P R A E F A T I O.

Celestis Ierusalem.

Job 40.

Martyrum certamina quid nobis conferant.

Tob. 12.

Lotosissimos martyrum triumphos venerari, pia deuotionis est, quatenus & eorum suffragijs muniri, & exemplis accendi vnusquisq; fidelium studeat, qui Christi sanguine lotus, ad illam conscendere Ierusalem festinat, vbi angelorum frequentia Deo gaudet assistere, vbi Cherubim & Seraphim nimio ardore intuendi ineffabilem claritatem diuinæ dulcedinis inflammant: vbi throni Apostolici inenarrabili fulgore coruscant, vbi martyrum legiones cum coronis exultant, vbi virginum chori byssino candore nitescent, vbi diuersi sanctorum ordines indefinenter sine ulla tædij lassitudine cum tripudio iubilare gloriantur: cui agnus ille immaculatus præsidet, qui areas portas & ferreos vetes confregit inferni, qui crucis cuspe draconis illius antiqui, qui humanum genus absorbebat, perforauit maxillam, ac suo fulgore omni solis radio incomparabiliter splendidius eam illustrat: quem videre, gaudere est: cui assistere, regnare est: cuius conspectibus ad stare, feliciter est viuere. Solemnitas enim martyrum, euidentis exhortatio imitationis est: quam hi solum modò celebrare ritè censentur, qui eos imitari pro viribus fatigant, & eorum sequi vestigia delectantur. Ineffabilis enim pietas Dei nostri in suorum martyrum triumpho, cum sit multiplicis bonitatis, artificiosum nostræ saluti prospexit cõmodum: quatenus dum illos mundus conterit, nos erudiat: & cum eos cruciatus afficit, nos ab horrore perpetui cruciatus absoluat. Verum quia, quantum oportet, dicere nequimus, à laude tamen Domini linguam cõpescere, & eius miracula tacere nullo modo debemus: quia licet secretum regis celare bonum sit, mirabilia tamen Domini & laudes eius predicare laudabile est.

N A R R A T I O.

17. IANVAR.

* Viridiani

Psal. 67.

Martyrii Chrysanthi & Dariae.

O itaque tempore, quo beatus Stephanus Romanæ præerat Ecclesiæ, qui beato Petro Apostolorum principi vicissimus quartus in Apostolica Sede successit, grauis persecutio in Christi fideles exarsit. Is cum plurimos quotidie persecutionibus Christianos affici conspiceret, & ipse ad subeundam pro Christi nomine martyrij agonem proximus esset, duos presbyteros, testimonio fidei probabiles, instituit, * Varinum videlicet & Armenium, qui sanctorum passiones, quos assidue pati videbant, conscriberent, & per quatuor mundi climata divulgarent ad instructionem fidelium, sanctorumque memoriam, & ad laudem illius, qui in sanctis suis mirabilis est, & eis post mortem fluctuanti seculi coronam confert felicitatis perpetuæ. Quæ ergo tantorum virorum testimonio tunc facta didicimus, & nostris reuelata temporibus videmus, inuocato Domini Iesu Saluatoris nostri nomine, aggrediamur ipso adiutore dicere.

Temporibus ergo Numeriani impiissimi Cæsaris, dum in Romana vrbe idolorum cultura à sacrilegis haberetur, in Christi cultores grauis persecutio exarsit impiissimi Cæsaris iussu. Beatus igitur Chrysanthus & Daria virgo, plurimis iam martyrij affecti, gratia Christi cum victoriæ coronam in omnibus consequerentur, eiusdem Imperatoris furia extra portam Romanæ vrbis via Salaria in arenario depositi, terra & lapidibus obrui iussi sunt viui. Cumque omnipotens Deus multa fidelibus præstaret eorum interuentionibus beneficia in loco eodem, euenit vt die natalis eorum infinita populi multitudo inibi conueniret, viri simul ac mulieres, pariter & infantes, & innuptæ puellæ & iuuenes. Hoc igitur cum fuisset Numeriani auribus intimatum, iussit vt in introitu cryptæ paries leuaretur. Quod cum fuisset impletum, montem qui cryptæ imminebat, super

super eos deiecit: & ita factum est, ut omnes pariter, dum diuina perciperent sacramen-
 ra, & martyrum gloriam celebrarent, ipsi quoque ad gloriam martyrii pertingerent. in-
 ter quos erant Diodorus presbyter, & Marianus diaconus, & plurimi venerabiles cleri-
 ci. Populi autem multitudinis numerum, & nomina vtriusque sexus & ætatis ipse solus
 nouit, qui eos in celestibus sedibus collocauit. O quantus angelorum exercitus adfuit,
 qui tot millia sanctarum animarum cum iubilo ad mœnia Ierusalem deportauit. O
 quanta in celis exultatio, cum tot millia sanctorum vno Christus momento corona-
 uit. O mira Apostolorum lætitia, cum eorum numero tot millia fidelium Deus simul
 adiunxit. Iubilent throni Apostolici, tantorum sacerdotum & clericorum conuentu.
 Gaudeant sancti martyres, tantorum virorum & iuuenum coronatorum contubernio.
 Lætentur virgines, tantarum innuptarum & matronarum consortio. Innocentes, plau-
 dite (qui non loquentes, sed morientes confessi estis Christum, & induti stola gloria,
 agnum sequimini immaculatum) de tantorum puerorum collegio. Diuersi sanctorum
 ordines, immensis laudibus Christo confitemini, qui vno momento vestris choris tan-
 tos præuidit martyrum addere socios.

Hic thesaurus in paradiso collocandus, iniquissimi Cæsaris perfidia montium ruina
 absconditus, per plura latuit tempora: & licet à plurimis sit exquisitus pontificibus, à
 nullo tamen reperiri potuit. Sed omnipotens Deus, qui immutabilis perseverans, mu-
 tabiliter dispensat tempora, suorum martyrum gloriam reuelare voluit suis fidelibus.
 Vnde sanctum Stephanum suæ sanctæ præfecit Apostolicæ Ecclesiæ, cuius ad hoc inspi-
 rant animam ardore mirabili, vt tantorum sanctorum querere aggredere thesau-
 rum, ruina obrutum. Hic igitur fossores aduocat, & benedictione munitos, vbi & quali-
 ter fodere debeant, instruit. Reliquit fossas, quas prædecessores sui plurimi plures fece-
 rant, & ostendit eis locum, vbi fodere debeant, quem ei reuelatum diuino affamine non
 ambigimus. Incipiunt fossores terram egerere, sed plus omnibus ipse insistit Deo digno
 operi. Nam illi fodiunt manibus, hic Deum dignis orat precibus. Illi querunt fodiendo,
 hic orando inuenit. Hoc quis ambigat diuina factum prouidentia? Circa primi nanque
 Stephani martyris tempora, cum ipse Romanam gubernaret Ecclesiam, hæc in Christi
 martyribus persecutio exorta est, & sexto Stephano Romanæ præsidere Ecclesiæ, ipso-
 rum facta est inuentio. Ille itaq; martyrii coronatus est gloria, hic omnium virtutum re-
 dimitus est diademate. Circa illius tempora cœtus sanctorum per diuersa tormenta ad
 celorum gaudia angelicis choris aggregatus est: huius temporibus per eius sacræ doctri-
 næ documenta plurimi quotidie eruditi, ad virtutes conuertuntur à vitijs. Illius, inquam,
 exemplo plures coronam consecuti sunt martyrii: istius exemplo plures bonis operibus
 locupletati, ad paradisi mœnia festinant, diuersis virtutibus adornati. Ab eo constituti
 sunt, qui sanctorum triumphos scribendo innotescerent posteris: ab hoc statuti sunt, qui
 questitos & inuentos prodant venerationi fidelium.

Inuenio igitur sacratissimo thesauro, nullis copijs cœquando, ipse prior accinctus
 cryptam ingreditur, & stipatus diuersis venerabilis sacerdotij gradibus, ac cœtu popu-
 li orthodoxæ fidei, Deo dignas laudes cum exultatione referens, inter ruinas & lapidum
 congeriem, proprijs cepit manibus omni mûdo venerabiles margaritas legere de san-
 ctorum corporibus, nec cessat suo sancto studio, donde omnia fragmina artuum à rui-
 næ segregaret congerie. Collectis itaque artibus per dies aliquot, propter maximam
 ruinæ montium congeriem, tanti odoris ne star inerat loco, vt omnes reficeret qui ad-
 erant. Quam obrem fossores magis ac magis labori operam dare exardecebant, lassitu-
 dinis & corporei alimenti immemores. Nocturno siquidem tempore angelicæ voces in
 crypta audiebantur, & psalmodiæ hymnizantium, tantusque splendor illum illustrabat,
 vt nullus auderet nocturno tempore accedere. Peracto autem opere, idem sanctissimus
 Papa litaniam indixit, & congregato omni cœtu Cleri & populi Romanorum ciui-
 um, discalceatis pedibus, cum lampadibus & crucibus, omni que apparatu ecclesiastico
 adueniens, in feretris cum psalmis & canticis spiritalibus, sanctorum corpora introdu-
 xit in Urbem: ipseque prior incedens, & feretrum proprijs gestans humeris, cum exul-
 tatione & iubilo, sub die decimosexto Calendarum Februariarum, anno incarnatio-
 nis Domini nostri Iesu Christi octingentesimo octogesimo & sexto, Pontificatus vero
 sui anno primo, Imperij autem domini Caroli excellentissimi Augusti anno quinto, In-
 dictione quarta: quorum in Lateranensi palatio aliquos apud ecclesiam, quam ipse

Innumeri
 Christiani
 dum mar-
 tyrum cele-
 brant glo-
 riam, ne-
 cantur.

Stephanus
 Pontifex
 querit eorū
 corpora.

Innotescer-
 ret, pro, fa-
 cerent in-
 notescere.

Odor mira-
 ficus ex re-
 liquijs.

Is est Caro-
 lus Crassus.

idem iam ruinæ proximam, à fundamentis renouauerat, quæ ad Apostolos dicitur: alios per diuersos cardinales titulos condidit digna honorificentia: alios etiam circumquaque per diuersa largitus est monasteria, vbi plurimis hodieq; coruscant miraculis, ad laudem & gloriam Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, cui est honor & gloria in secula, Amen.

De miraculis, quæ in horum martyrum inuentione facta sunt.

Sanctorum Diodori & Mariani, sociorumq; suorum reuelationis tempore, quæ Deus dignatus est miracula ostendere, operæ precium dicere duxi. Erat igitur vir quidam illustris, genere & nomine Franco, quem dominus Stephanus sanctissimus Papa fossoribus præesse instituit: vt & operi ad moniti attentius insisterent, & de inuento cælesti thesauro, ipsius sollicitudine vel quippiam fraudare nequirent. quo narrante sub protestatione diuina, didici quæ dicò. Cùm propter inestimabilem scopulorum ruinam, sanctorum fragmina graui labore legerentur, per dies plurimos tanta inibi fragrantia inerat, ac si lapidum congeries in rosarum flores & liliorum inestimabilem multitudinem verteretur. Hic prudentiori consilio lampadem aqua plenam, defu-
per oleo modico misso vix ad crassitudinem vnus digiti, accendi in crypta precepit, quatenus lumine locus non indigeret, qui tanto odore fragrabat. Accensa igitur lampas, continuis septem diebus ac noctibus semper arsit, vt nec oleum deficeret, nec eius flamma vllò ventorum flamine extingueretur. quibus indicijs manifestè datur intelligi, quanta gloria digni habeantur in cælis, quorum fragmina artuum inter rudera cœ-
num talibus virtutibus coruscant.

Miraculum
insigne
apud reli-
quias.

Vltio cele-
stis in fur-
reliquiariū.

Non sunt
temere cō-
trahenda
sacra re-
liquia.

Predictus autem vir cùm die quadam opportuno commodo aliquantum decreuis-
set abesse, quem fidelem sibi arbitrabatur, Adalfredom quædam sua vice, donèc rediret,
operi præfecit: sed hic sacerdotis cuiusdam, nomine Albin, exhortationibus suatus, de
inenarrabili thesauro, sanctorum artuum partem quandam furatus est, non ob sanctita-
tis venerationem, sed pro lucri venalis amore, prout res gesta demonstrat. Hic redeunte
domino, licentiam petijt propriam domum reuifendi, volens furtum, quod fecerat, suo
domino nesciente, abscondere: sed domum veniens, scriniò furtum reposuit & celauit.
Nocte autem eadem graui læguore percussus, cœpit tremere, & toto corpore emortuo
acerrimè vexari, & quantum poterat balbutire, reum se in sanctos clamabat, nullum
cibum, nullumque potum appetens, somni nunquam sopore vel ad momentum quies-
cens. Cumque per aliquot dies semiuuius commissum lucret, & omnibus horis mor-
tuus crederetur, tandem clamare cœpit seniore ex nomine. Cui cùm nunciatum fu-
isset, compassione motus, ad visitandum eum profectus est supra memoratus Franco.
Venit igitur ad domum, in qua semiuuius iacebat languidus. Quam cùm ingressus fu-
isset idem Franco, mox vt eum ager conspexit, qui ab omnibus exanimis putabatur, sub
celeritate surgens, prostrauit se ad pedes eius, & furtum, quod de sanctorum artibus per-
suasus fecerat, anxius prodidit. Cumque interrogaretur, an se cõualescere posse spera-
ret, ait: Ad hoc mihi aliquantæ induciæ cõcessæ sunt, & spatiolum vitæ præstitum, vt tuis
reddam manibus, quod furari reus ausus sum. Nam duos reuerendissimos viros in vesti-
bus albis vultu terribili ad me venisse conspexi, & vt eorum corpora redderem, aut quo-
modo ea auderem contingere, acerrimè cœperunt exigere. Quod cùm nimio terrore
emortuus negare vellem, & eorū nunquam me corpora tetigisse assererem, his qui ad-
stabant, dixerunt: Findite eum à vertice vsque ad pedes, & de occultis ipsius abditis ossa
nostra abstrahite. At ij euaginato gladio imminentes, caput, gulam, pectus, ventrem &
ilia findentes, hincindè trahere me cœperunt: sola dorsi spina cum ceruice & occipitio
scissa non est. Tenuerunt etiam cor, & stringentes illud, acerrimè me cruciabant. Quo-
tiens autem cor quantumcunquè relaxabant, anhelitus reddebatur, & respirare mihi
modicum dabatur: quotiès verò cor tenebatur, moriebar inter manus eorum, & de pe-
ctore meo ossa, quæ malefanus rapui, omnium gemmarum fulgore splendidiore, trabe-
bantur: & ita per continuos hos septem dies punior, similiter & per noctes. Modò verò
priori fissura vincita, retrò per occipitium, & ceruicem, & dorsi spinam findendus sum.
quamobrem nullo modo me euasurum scio, quia ad hoc tantummodo relaxatus sum,
vt hæc proderem, & quod furto rapui, reddam. Hæc dicens, accessit ad arcellam, in qua
sanctorum pignora absconderat, quam ita clausam reperit, vt nisi securi incisa, nullo
modo

modo aperiri posset. Quod ideo factum credo, nè vas, in quo sanctorum pignora celata fuerant, alio vsui deinceps habile aptaretur. Reddito igitur furto, & impetrata à seniore venia, cœpit cum lachrymis & graui gemitu coram ipsis pignoribus petere indulgentiã, & vt citissimè de domo eius deducerentur, obnixè poposcit. Quæ cum educta essent, ille ad lectũ redijt, continuo se findendum expectans. Sed omnipotentis Dei misericordia, qui in sanctis suis mirabilis est, & neminem perire, sed omnes vult saluos fieri, vltra eos, quibus ad puniendum datus fuerat, non vidit: sed ab ipsis venerabilissimis viris commonetur, vt hæc palãm nunciet, & vltèrius de eorum corporibus nihil præsumat attingere. Post hæc ergò cœpit cibum quærere, qui continuos septem dies nullo alimento percepto, continuatim sub tanta angustia languerat, & post paucos dies pristina est sanitati redditus. Verùm nè quis hæc me arbitretur fingere, in veritate fateor, ipso Francone sub profectione Domini Iesu Christi nominis narrante didici.

Psal. 67.
1. Tim. 2.

VITA S. SVLPITII, COGNOMENTO PII, BITVRIGENSIS ARCHIEPISCOPI, AB EIVS AEQUALI
scripta optima fide, sed stylo rudi ac simplici, eaq. causa in Lectoris gratiam mutato per F. Laurentium Surium.

Rtus est beatus Sulpitius claris parentibus, inter ciues penè primarijs, & in castris regijs alitus. Idem autem ipse in ipso primæ ætatis flore, ruptis seculi laqueis, Christi militiam sic complexus est, vt in ea cõstanter perseverare, immutabili animi proposito constitueret. Et erat sanè in illo adhuc valdè tenero ea religionis capeffendæ cupido & feruor spiritus, si oblata fuisset à persecutore occasio, vltro se supplicijs omnibus obiecturus videretur. Cœpit interim diuinarum sese tradere lectioni scripturarum, & in ijs, quæ ad fidei eruditionem pertinent, non segniter exercere: & vt ætatis feruescentis illicitas edomaret cupiditates, & in sapientiæ studijs quotidianos faceret progressus, sedulis ad Deum orationibus & abstinentiæ laboribus incumberebat. Ità ille ab ipsis propè incunabulis ad eò fuit disciplina Ecclesiastica studiosus & obseruans, vt permultos tum senes, tum iuuenes ad ipsum confluentes, & quæ nostræ religionis sunt, ab ipso percontantes, non solum ad fidem conuerteret, sed etiam perfectæ vitæ institutionibus imbueret. Aderat enim illi haud obscure gratia spiritus sancti, qua fretus, innumeros ad sui in fide Dei imitationem permouebat. Præcepta euangelica & doctrinam Saluatoris ante omnia summo studio exequendam dicebat. Etsi autem iuuenis esset, at tamen erat continentissimus, & hanc virtutem castitatis quasi fundamenti loco reponens, cæteras porro superstruere perrexit virtutes. Itaque quod Dominus in Euangelio dicit, Sunt eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnum Dei, id ità ille complexus est, vt spretis nuptijs, virginitatis propositum obtinuerit.

IANVAR. 17.
Eius genus.

Feruor spiritus.

Egregia continentia.

Matt. 19.

Optima studia.